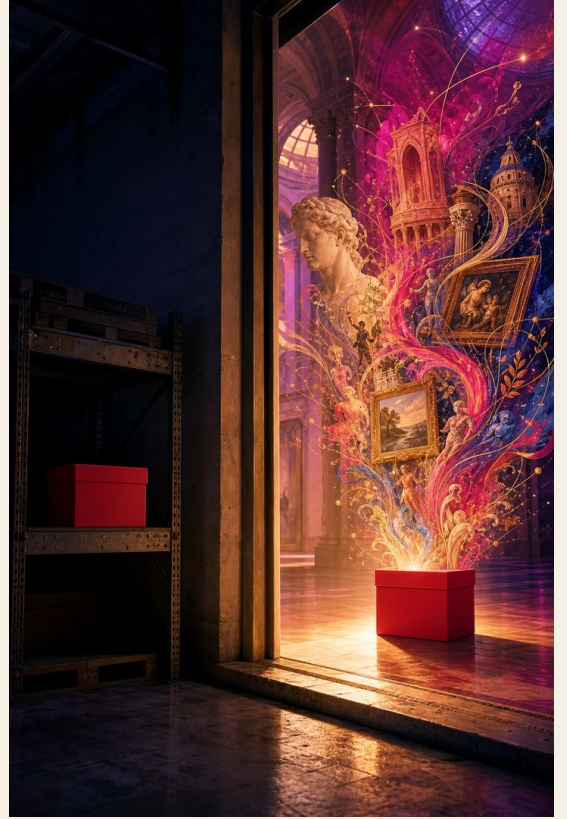

ARTHUR DANTO

Sıradan Nesnelerin Dönüşümü

27 sayfalık görselleştirilmiş geniş özet

16 özgün bölüm gravürü · Gündelik örnekler

Ana fikirler · Eleştiriler · Akılda kalan sahneler

Özgün eserin yerini tutmayan açıklamalı okuma rehberi

OKUMAYA BAŞLAMADAN ÖNCE

Bu rehberin pusulası

Galeride duran parlak kutu ile market deposundaki kutu gözünüze aynı gelebilir. Biri neden sanat, öteki ambalajdır? 'Çünkü daha güzel' cevabı işe yaramaz; görünüş aynıdır. Danto sanatın gözle görülemeyen farkını bulmaya çalışır.

Bu kitap nasıl okunmalı?

Dışarıdan tıpatıp aynı görünen iki nesneden birinin sanat eseri, diğerinin sıradan eşya olabildiğini; anlam, yorum, tarih ve sanat dünyasının görünüşe nasıl yeni bir varlık kattığını anlatan sanat felsefesi klasiği.

Kitap Warhol'un Brillo Kutuları çevresinde doğan soruyu temsil, taklit, ifade, metafor, yorum ve üslup üzerinden geliştirir. Rehber Danto'nun daha sonraki 'sanatın sonu' tezini bu kitaba zorla yerleştirmeyi; kurumsal bağlamı tek başına sihirli damga gibi de sunmaz.

Bir sergide iki kırmızı kare yan yana durur. Biri Kızıldeniz'den geçişi, biri öfkeli bir ruh halini, üçüncü sıradan boya örneğini temsil ediyor olabilir. Renk aynı olsa da ne hakkında oldukları ve nasıl yorumlandıkları nesneleri başka şeyler yapar.

KULLANIM ÖNERİSİ

Bir oturuşta bitirmek zorunda değilsiniz; her gravür bir sonraki durak için hafıza kancasıdır.

YOL HARİTASI

21 durakta kitabın bütünü

01	Bu kitap nasıl okunmalı?	12	İfade neyin ifadesidir?
02	Sanat eseri ve sıradan şey	13	Üslup görünmez imzadır
03	Brillo Kutuları neden dönüm noktası?	14	Güzellik sanatın şartı mı?
04	Taklit kuramının gücü ve sınırı	15	Kurum tek başına yeter mi?
05	Gerçek şey neden temsil değildir?	16	Eleştiri ne yapar?
06	Görünüşlerin görünüşü	17	Sıradanın dönüşümü
07	Sanat dünyasının bilgisi	18	Kitabın kolay yanlış anlaşılacağı yer
08	Yorum eseri kurar	19	Kitap hakkında süren tartışma
09	Kimlik cümlesi	20	Bugüne taşınan üç soru
10	Başlık neden önemlidir?	21	Bir cümlede kitabın özü
11	Metafor olarak eser		

Sanat eseri ve sıradan şey

Danto görünüşü aynı iki nesneden yalnız birinin sanat olabilmesinin görsel özellikten fazlasını gerektirdiğini savunur. Yazarın temel hamlesi, alışılmış açıklamanın arkasında çalışan görünmez ilişkiyi ortaya çıkarmaktır.

Müzedeki endüstriyel kürek eser sayılırken temizlik odasındaki aynı kürek iş aracıdır. Sahnedeki şaşırtıcı sonuç tek bir kişinin niyetinden değil, küçük koşulların aynı yönde birleşmesinden doğar.

Sırf müzeye konmak her nesneyi otomatik olarak iyi sanat yapmaz. İnsan niyeti ile kurumsal sonuç aynı yönde olmayabilir; bölümün gerilimi çoğu zaman tam burada doğar.

Nesnenin ne hakkında olduğunu, nasıl sunulduğunu ve hangi tarihsel soruya girdiğini sormak gerekir. Bölümün bugüne bıraktığı görev, tek bir doğru cevap ezberlemek değil, yanlış kurulmuş soruyu fark etmektir.

Aynı olaya başka bir kişinin gözünden bakıldığında, “Sanat eseri ve sıradan şey” ile Sıradan Nesnelerin Dönüşümü kitabının ana sorusu arasındaki bağ belirginleşir. İlk paragraftaki iddia ile örnekteki somut sonuç yan yana durduğunda, tek bir kişiyi suçlamanın ya da tek bir kurala sığınmanın neden yetersiz kaldığı görülür. Burada önemli olan ayrıntıları rastgele çoğaltmak değil, hangi ayrıntının sonucu gerçekten değiştirdiğini bulmaktır. Böylece bölüm, ezberlenecek bir cümleden çıkıp yeni bir olay karşısında sınanabilecek düşünme aracına dönüşür.

BİRİNCİ KISIM · WARHOL

03. DURAK

Brillo Kutuları neden dönüm noktası?

Warhol'un kutuları market ambalajından ayırt edilemediğinde sanat tanımını güzellik, el emeği ve eşsiz görünüşe bağlamak imkânsızlaşır. Bu çerçeve doğru kurulduğunda kitabın en çetin iddiası bile gündelik bir soruya dönüşür.

Galeride üst üste dizilen kutular depoya benzer ama tüketim ve sanat hakkında düşünmeye çağırır. Aynı kişileri başka kuralların içine koyduğumuzda davranışın değişmesi, açıklamanın nerede aranacağını gösterir.

Warhol örneği sanatın bütün tarihini tek başına açıklamaz. Benzetme akılda kalıcıdır fakat dünyanın tamamı değildir; nerede bittiğini bilmek dürüst okumanın parçasıdır.

Şaşırtıcı nesnenin dönemindeki resim, reklam ve müze beklentilerine nasıl cevap verdiğini araştırmak gerekir. Aynı ilişkiyi sıradan bir nesnenin üretiminde, kullanımında ve atığa dönüşmesinde izlemek şaşırtıcı bağlantılar açabilir.

İKİNCİ KISIM · MİMESİS

04. DURAK

Taklit kuramının gücü ve sınırı

Sanatı gerçekliği taklit etme sayan eski görüş portre ve tiyatroyu açıklar ama soyut ve hazır nesne sanatında yetersiz kalır. Bölümün asıl sorusu, görünen sonuçtan önce hangi koşulların kurulmuş olduğudur.

Mükemmel at resmi sanat olabilir; gerçek at daha benzer olduğu halde sanat eseri sayılmaz. Bu olayın tersini hayal etmek, hangi ayrıntının zorunlu hangisinin değişebilir olduğunu anlamayı kolaylaştırır.

Temsil ve taklit çağdaş sanatta da önemli olabilir. Sonraki araştırmalar ayrıntıları değiştirebilir, fakat iyi soru yeni bilgilerle yeniden sınanabildiği için yaşamayı sürdürür.

Bir eserin neye benzediği kadar benzerliği hangi anlam için kullandığını görmek gerekir. Bir iddia fazla rahatlatıcı geliyorsa onu yanlışlayabilecek sahneyi düşünmek, fikri daha sağlam kullanmayı sağlar.

Kavramı gerçek bir karara uyguladığımızda, “Taklit kuramının gücü ve sınırı” ile Sıradan Nesnelerin Dönüşümü kitabının ana sorusu arasındaki bağ belirginleşir. İlk paragraftaki iddia ile örnekteki somut sonuç yan yana durduğunda, tek bir kişiyi suçlamanın ya da tek bir kurala sığınmanın neden yetersiz kaldığı görülür. Burada önemli olan ayrıntıları rastgele çoğaltmak değil, hangi ayrıntının sonucu gerçekten değiştirdiğini bulmaktır. Böylece bölüm, ezberlenecek bir cümleden çıkıp yeni bir olay karşısında sınanabilecek düşünme aracına dönüşür.

İKİNCİ KISIM · HAKKINDA OLMA

05. DURAK

Gerçek şey neden temsil değildir?

Bir nesne kendisi olarak bulunabilirken sanat eseri başka bir şey hakkında durabilir ve izleyiciyi o anlamı düşünmeye yönlendir. Yazarın temel hamlesi, alışılmış açıklamanın arkasında çalışan görünmez ilişkiyi ortaya çıkarmaktır.

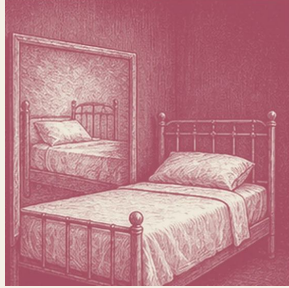
Sahnedeki yatak gerçek yatak olsa bile yalnız uyumak için değil yalnızlık öyküsünü taşımak için vardır. Bu olayın tersini hayal etmek, hangi ayrıntının zorunlu hangisinin değişebilir olduğunu anlamayı kolaylaştırır.

Her işlev dışı nesne anlamlı temsil değildir. Burada kanıt, yorum ve değer yargısını birbirinden ayırmak özellikle önemlidir.

Eserin konusu ve onu taşıyan biçim arasında savunulabilir bağ bulunup bulunmadığını sormak gerekir. Dijital araçlar sahneyi değiştirmiş olsa da güven, korku, itibar ve güç arayışı yeni biçimler altında sürer.

OKUMA EŞİĞİ 1 / 3

İlk bağlantılar artık görünür

GERİDE KALAN DÖRT DURAK

- Sanat eseri ve sıradan şey
- Brillo Kutuları neden dönüm noktası?
- Taklit kuramının gücü ve sınırı
- Gerçek şey neden temsil değildir?

SIRADAKİ DÖRT DURAK

- Görünüşlerin görünüşü
- Sanat dünyasının bilgisi
- Yorum eseri kurar
- Kimlik cümlesi

Bağlantı sorusu: “Sanat eseri ve sıradan şey” ile “Gerçek şey neden temsil değildir?” arasında hangi düşünce yolu kuruluyor? Bir sonraki durak olan “Görünüşlerin görünüşü” bu yolu nasıl değiştirebilir?

Görünüşlerin görünüşü

Sanat bazen bir şeyi taklit etmekten çok, nasıl görüldüğünü ve görünüşe neden inandığımızı konu eder. Mesele sözcüğün tanımından çok, tanımın hangi eski alışkanlığı görmemizi sağladığıdır.

Trompe-l'oeil resmi duvarda pencere yanılsaması yaratır, sonra bunun boya olduğunu fark ettirir. Büyük sözcüklerin gerisindeki basit hareket görüldüğünde, bölümün iddiası hem daha anlaşılır hem de daha tartışılabilir olur.

Teknik şaşırtma derin anlamın garantisi değildir. Yazarın görmediği deneyimler ve dışarıda bıraktığı kişiler, kavramın sınırını anlamak için ayrıca dinlenmelidir.

İlk hayranlık geçince yanılsamanın hangi düşünceyi açtığına bakmak gerekir. Bugünkü karşılığı bulmanın en sade yolu, 'başka türlü olsaydı ne değiştirdi?' sorusunu gerçek bir olaya uygulamaktır.

Bölümün görünmeyen ikinci katında, “Görünüşlerin görünüşü” ile Sıradan Nesnelerin Dönüşümü kitabının ana sorusu arasındaki bağ belirginleşir. İlk paragraftaki iddia ile örnekteki somut sonuç yan yana durduğunda, tek bir kişiyi suçlamanın ya da tek bir kurala sığınmanın neden yetersiz kaldığı görülür. Burada önemli olan ayrıntıları rastgele çoğaltmak değil, hangi ayrıntının sonucu gerçekten değiştirdiğini bulmaktır. Böylece bölüm, ezberlenecek bir cümleden çıkıp yeni bir olay karşısında sıranabilecek düşünme aracına dönüşür.

ÜÇÜNCÜ KISIM · BAĞLAM

07. DURAK

Sanat dünyasının bilgisi

Bir nesneyi sanat olarak görebilmek geçmiş eserler, kuramlar ve tartışmalar hakkında belirli bilgi gerektirebilir. Bu cümle kitabın tamamını açıklamaz; fakat doğru kapıyı açan anahtarın dişlerini gösterir.

Çocuk Brillo kutusunu yalnız ambalaj görür; Pop Art tarihini bilen kişi sanat ile ticaret sınırını okur. İnsan yüzü eklenince tartışmanın bedeli de görünür olur; kavram yalnız kitap sayfasında kalmaz.

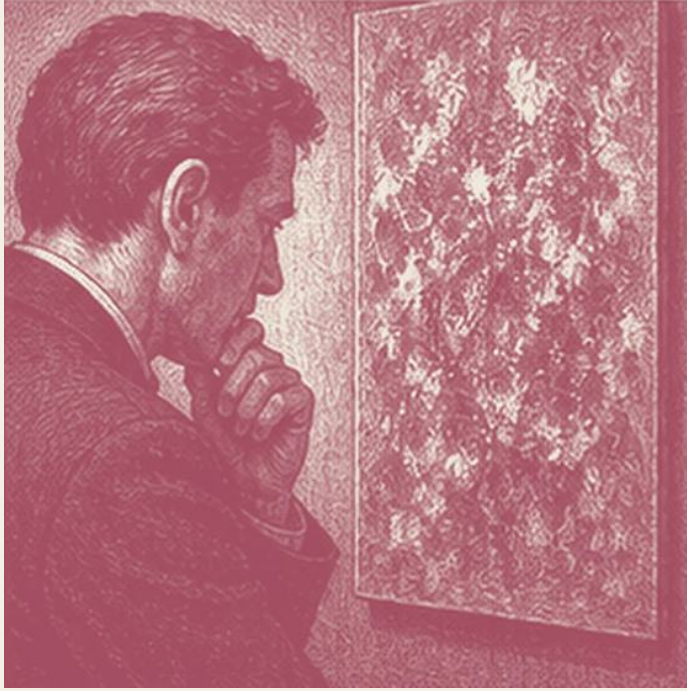
Uzmanlık halkı susturan kapalı kulübe dönüşebilir. Yazarın görmediği deneyimler ve dışarıda bıraktığı kişiler, kavramın sınırını anlamak için ayrıca dinlenmelidir.

Bağlamı erişilebilir açıklayıp izleyicinin bağımsız itirazına yer açmak gerekir. Geçmişteki örneği bugüne kopyalamak yerine, örneğin açtığı soruyu yeni araçlar içinde yeniden sınamak gerekir.

ÜÇÜNCÜ KISIM · YORUM

08. DURAK

Yorum eseri kurar

Danto'ya göre uygun yorum fiziksel şeyi belirli bir konu ve anlam taşıyan sanat eseri olarak tanımlar. Yazarın itirazı kişilere değil, kişilerin davranışını anlaşılır kılan yerleşmiş açıklama biçiminedir.

Aynı siyah bez yas, sansür veya yalnız dekor olabilir; belgeler ve biçim yorumu sınırlar. Olayı yaşayan kişi bütün düzeni görmese bile düzen onun seçeneklerini sessizce daraltır ya da genişletir.

Yorum keyfî hikâye uydurmak değildir ve nesneyle tarih tarafından kısıtlanır. Benzetme akılda kalıcıdır fakat dünyanın tamamı değildir; nerede bittiğini bilmek dürüst okumanın parçasıdır.

Bir açıklamanın eserdeki hangi ayrıntıyı görünür kıldığını ve hangisiyle çeliştiğini göstermek gerekir. Bir iddia fazla rahatlatıcı geliyorsa onu yanlışlayabilecek sahneyi düşünmek, fikri daha sağlam kullanmayı sağlar.

ÜÇÜNCÜ KISIM · TANIMA

09. DURAK

Kimlik cümlesi

Sanat yorumunda 'bu boya şudur' diyerek maddi öğeyi temsil edilen anlamla özdeşleştiren özel bir görme gerçekleşir. Kavramın değeri, her şeyi açıklamasında değil, daha önce birbirinden kopuk görünen ayrıntıları bağlamasındadır.

Resimdeki beyaz çizgi yalnız boya değil fırtınadaki ufuk olarak görülür. Büyük sözcüklerin gerisindeki basit hareket görüldüğünde, bölümün iddiası hem daha anlaşılır hem de daha tartışılabilir olur.

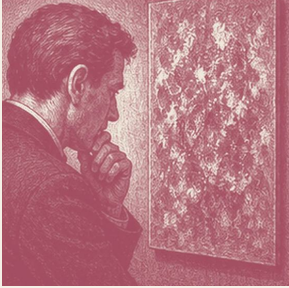
Her benzetme eserin resmî kimliğini belirlemez. İtirazın hedefi çoğu zaman ana soru değil, o soruya verilen cevabın gereğinden fazla genişletilmesidir.

Yorumun hangi öğeyi ne olarak görmemizi istediğini açık cümleyle kurmak gerekir. İşyerinde ya da evde kişiyi suçlamadan önce davranışı üreten koşulu değiştirmek daha öğretici bir deney olabilir.

İddianın sınırını denemek için, “Kimlik cümlesi” ile Sıradan Nesnelerin Dönüşümü kitabının ana sorusu arasındaki bağ belirginleşir. İlk paragraftaki iddia ile örnekteki somut sonuç yan yana durduğunda, tek bir kişiyi suçlamanın ya da tek bir kurala sığınmanın neden yetersiz kaldığı görülür. Burada önemli olan ayrıntıları rastgele çoğaltmak değil, hangi ayrıntının sonucu gerçekten değiştirdiğini bulmaktır. Böylece bölüm, ezberlenecek bir cümleden çıkıp yeni bir olay karşısında sınanabilecek düşünme aracına dönüşür.

OKUMA EŞİĞİ 2 / 3

Ayrıntılardan büyük resme

GERİDE KALAN DÖRT DURAK

- Görünüşlerin görünüşü
- Sanat dünyasının bilgisi
- Yorum eseri kurar
- Kimlik cümlesi

SIRADAKİ DÖRT DURAK

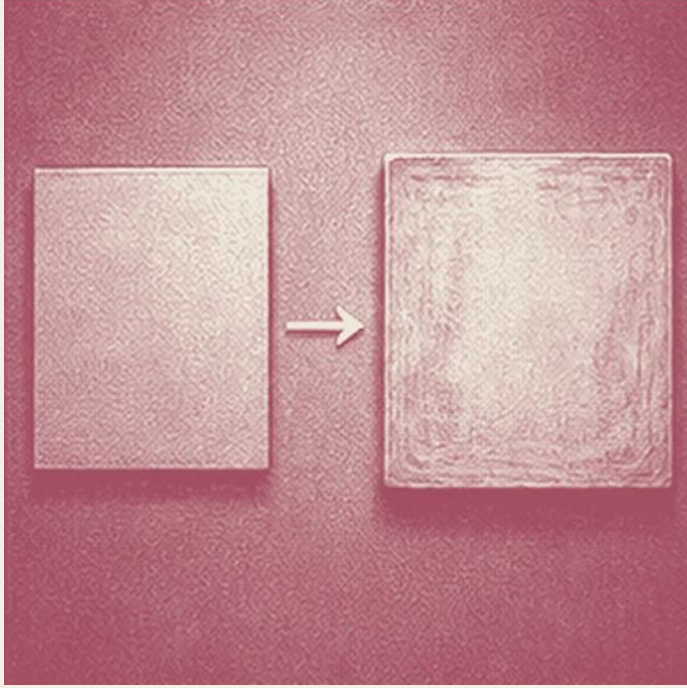
- Başlık neden önemlidir?
- Metafor olarak eser
- İfade neyin ifadesidir?
- Üslup görünmez imzadır

Bağlantı sorusu: “Görünüşlerin görünüşü” ile “Kimlik cümlesi” arasında hangi düşünce yolu kuruluyor? Bir sonraki durak olan “Başlık neden önemlidir?” bu yolu nasıl değiştirebilir?

DÖRDÜNCÜ KISIM · İPUCU

10. DURAK

Başlık neden önemlidir?

Başlık aynı görünüşü farklı konuya yönelterek izleyicinin hangi ilişkileri kuracağını değiştirebilir. Yazarın temel hamlesi, alışılmış açıklamanın arkasında çalışan görünmez ilişkiyi ortaya çıkarmaktır.

Kırmızı kare 'Kızıl Meydan' adını alınca renk, siyaset ve coğrafya arasında kelime oyunu açar. Bu küçük olay kitabın büyük haritasındaki bir iğnedir; çevresindeki ilişkiler görülünce yerinin neden önemli olduğu anlaşılır.

Başlık zayıf eseri tek başına kurtaramaz. İnsan niyeti ile kurumsal sonuç aynı yönde olmayabilir; bölümün gerilimi çoğu zaman tam burada doğar.

Başlığın görüntüye dayanak verdiğini mi yoksa görüntünün söylemediğini zorla eklediğini mi sınamak gerekir. Bugünkü karşılığı bulmanın en sade yolu, 'başka türlü olsaydı ne değişirdi?' sorusunu gerçek bir olaya uygulamaktır.

DÖRDÜNCÜ KISIM · DÖNÜŞÜM

11. DURAK

Metafor olarak eser

Sanat eseri konusunu yalnız göstermeyip bir şeyi başka bir şey olarak görmeye çağıran maddileşmiş metafor kurabilir. Bu başlangıç, bölümün sonunda varılacak hükmü değil, o hükmün hangi yoldan sınanacağını verir.

Bir siyasetçinin mermer heykeli onu yalnız benzetmekle kalmaz, dayanıklı ve soğuk güç olarak sunar. İnsan yüzü eklenince tartışmanın bedeli de görünür olur; kavram yalnız kitap sayfasında kalmaz.

Metafor tek doğru yoruma kapanmayabilir. Sonraki araştırmalar ayrıntıları değiştirebilir, fakat iyi soru yeni bilgilerle yeniden sınanabildiği için yaşamayı sürdürür.

Eserin benzettiği iki alanı ve bu benzetmenin taşıdığı değer hükmünü ayırmak gerekir. Aynı ilişkiyi sıradan bir nesnenin üretiminde, kullanımında ve atığa dönüşmesinde izlemek şaşırtıcı bağlantılar açabilir.

Sahnedeki zamanı biraz yavaşlattığımızda, “Metafor olarak eser” ile Sıradan Nesnelerin Dönüşümü kitabının ana sorusu arasındaki bağ belirginleşir. İlk paragraftaki iddia ile örnekteki somut sonuç yan yana durduğunda, tek bir kişiyi suçlamanın ya da tek bir kurala sığınmanın neden yetersiz kaldığı görülür. Burada önemli olan ayrıntıları rastgele çoğaltmak değil, hangi ayrıntının sonucu gerçekten değiştirdiğini bulmaktır. Böylece bölüm, ezberlenecek bir cümleden çıkıp yeni bir olay karşısında sınanabilecek düşünme aracına dönüşür.

DÖRDÜNCÜ KISIM · DUYGU

12. DURAK

İfade neyin ifadesidir?

Bir eser sanatçının o anki duygusunu sızdırmak yerine duygunun dünyayı nasıl gösterdiğini biçim içinde sunabilir. Kavramın değeri, her şeyi açıklamasında değil, daha önce birbirinden kopuk görünen ayrıntıları bağlamasındadır.

Kasvetli manzara ressamın depresyon belgesi olmak zorunda değildir; kasveti görme biçimi kazandırır. Aynı sahneye başka bir kişinin gözünden bakmak, açıklamanın sakladığı güç ve maliyet farkını ortaya çıkarabilir.

Biyografi bütünüyle önemsiz değildir fakat eserin yerine geçmez. Sonraki araştırmalar ayrıntıları değiştirebilir, fakat iyi soru yeni bilgilerle yeniden sınanabildiği için yaşamayı sürdürür.

Duyguyu sanatçının hayatıyla değil renk, ritim ve seçilen sahneyle nasıl taşındığı üzerinden açıklamak gerekir. Sosyal medyadaki kesin hüküm karşısında hangi kanıtın eksik olduğunu sormak, acele genellemeyi durdurabilir.

BEŞİNCİ KISIM · TARZ

13. DURAK

Üslup görünmez imzadır

Üslup yalnız seçilen teknik değil, sanatçının dünyayı temsil ederken doğal biçimde ortaya koyduğu görme tarzıdır. Mesele sözcüğün tanımından çok, tanımın hangi eski alışkanlığı görmemizi sağladığıdır.

İki ressam aynı sokağı çizer; biri geometrik düzen, diğeri titreşen ışık ağı görür. Bu küçük hikâye, büyük iddianın evde, sokakta ya da kurum içinde nasıl çalışabileceğini görünür kılar.

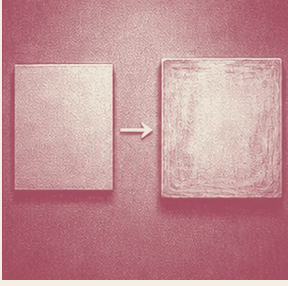
Üslup değişebilir ve kolektif atölye tek kişi fikrini zorlar. İtirazın hedefi çoğu zaman ana soru değil, o soruya verilen cevabın gereğinden fazla genişletilmesidir.

Tarzı kişilik etiketi yerine tekrar eden biçimsel kararlar ve tarih içinde değerlendirmek gerekir. Dijital araçlar sahneyi değiştirmiş olsa da güven, korku, itibar ve güç arayışı yeni biçimler altında sürer.

Örneği tersinden düşündüğümüzde, “Üslup görünmez imzadır” ile Sıradan Nesnelerin Dönüşümü kitabının ana sorusu arasındaki bağ belirginleşir. İlk paragraftaki iddia ile örnekteki somut sonuç yan yana durduğunda, tek bir kişiyi suçlamanın ya da tek bir kurala sığınmanın neden yetersiz kaldığı görülür. Burada önemli olan ayrıntıları rastgele çoğaltmak değil, hangi ayrıntının sonucu gerçekten değiştirdiğini bulmaktır. Böylece bölüm, ezberlenecek bir cümleden çıkıp yeni bir olay karşısında sınanabilecek düşünme aracına dönüşür.

OKUMA EŞİĞİ 3 / 3

Son sorulara yaklaşırken

GERİDE KALAN DÖRT DURAK

- Başlık neden önemlidir?
- Metafor olarak eser
- İfade neyin ifadesidir?
- Üslup görünmez imzadır

SIRADAKİ DÖRT DURAK

- Güzellik sanatın şartı mı?
- Kurum tek başına yeter mi?
- Eleştiri ne yapar?
- Sıradanın dönüşümü

Bağlantı sorusu: “Başlık neden önemlidir?” ile “Üslup görünmez imzadır” arasında hangi düşünce yolu kuruluyor? Bir sonraki durak olan “Güzellik sanatın şartı mı?” bu yolu nasıl değiştirebilir?

Güzellik sanatın şartı mı?

Hoşa gitme ve güzellik sanat deneyiminin önemli parçaları olsa da bir şeyi sanat yapan zorunlu ve yeterli koşul değildir. Yazar böylece tekil olayı daha geniş bir düzenin işareti olarak okumayı önerir.

Rahatsız edici savaş fotoğrafı güzel bulunmadan güçlü sanat olabilir. Sahnedeki şaşırtıcı sonuç tek bir kişinin niyetinden değil, küçük koşulların aynı yönde birleşmesinden doğar.

Güzelliği reddetmek duyusal deneyimi önemsizleştirmemelidir. Betimleme ile onay aynı şey değildir: Bir düzenin nasıl çalıştığını anlatmak onun doğru olduğunu söylemez.

Eserin hoşluk, sarsma, düşünce ve işçilik etkilerini tek puana indirmeden görmek gerekir. Kamusal kararı değerlendirirken ortalama sonuç kadar bedeli kimin ödediğini ve kimin konuşmadığını da sormak gerekir.

Kurum tek başına yeter mi?

Sanat dünyası tanınma için gereklidir fakat Danto'nun sorusu yalnız küratörün 'sanat' demesi değil, eserin anlam ve tarih içinde neden böyle tanındığıdır. Bu fikir, okuru hazır hüküm vermekten alıkoyup mekanizmanın adımlarını tek tek izlemeye çağırır.

Depodaki kutu etikete rağmen boş kalabilir, Warhol kutusu sanat tarihinin beklentisini tersine çevirir. Koşullardan yalnız biri değiştiğinde sonucun da değişebilmesi, burada kaderden değil ilişkiden söz edildiğini gösterir.

Kurumsal güç hangi seslerin sanat sayılacağını eşitsiz belirleyebilir. İnsan niyeti ile kurumsal sonuç aynı yönde olmayabilir; bölümün gerilimi çoğu zaman tam burada doğar.

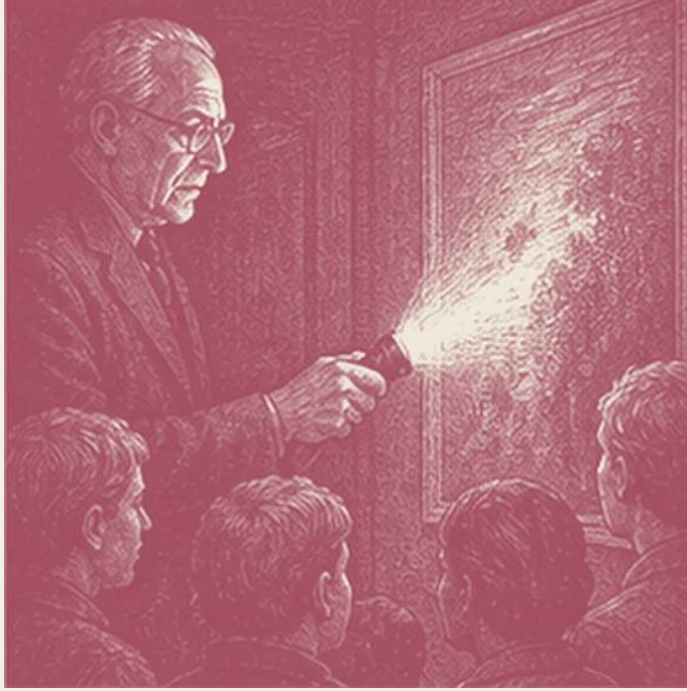
Onayın gerekçesini ve dışarıda kalan üreticilerin erişim imkanını sorgulamak gerekir. Kavramı önce kendi davranışımızdaki küçük örnekte aramak, onu başkalarına yöneltilen kolay suçlamadan kurtarır.

Bu bağlantıyı bir adım daha izlediğimizde, “Kurum tek başına yeter mi?” ile Sıradan Nesnelerin Dönüşümü kitabının ana sorusu arasındaki bağ belirginleşir. İlk paragraftaki iddia ile örnekteki somut sonuç yan yana durduğunda, tek bir kişiyi suçlamanın ya da tek bir kurala sığınmanın neden yetersiz kaldığı görülür. Burada önemli olan ayrıntıları rastgele çoğaltmak değil, hangi ayrıntının sonucu gerçekten değiştirdiğini bulmaktır. Böylece bölüm, ezberlenecek bir cümleden çıkıp yeni bir olay karşısında sıranabilecek düşünme aracına dönüşür.

ALTINCI KISIM · OKUMA

16. DURAK

Eleştiri ne yapar?

İyi eleştiri eseri beğeni puanına indirgemeden bedenlenmiş anlamını ve onu mümkün kılan yorumu görünür kılar. Yazar böylece tekil olayı daha geniş bir düzenin işareti olarak okumayı önerir.

Eleştirmen aynanın yalnız malzeme değil seyirciyi eserin içine alan araç olduğunu açıklar. Aynı kişileri başka kuralların içine koyduğumuzda davranışın değişmesi, açıklamanın nerede aranacağını gösterir.

Uzun açıklama seyircinin ilk deneyimini boğabilir. Yazarın güçlü tonu, olasılık ve bağlam payını yok etmez; gerçek hayat iki uç arasında birçok ara renk taşır.

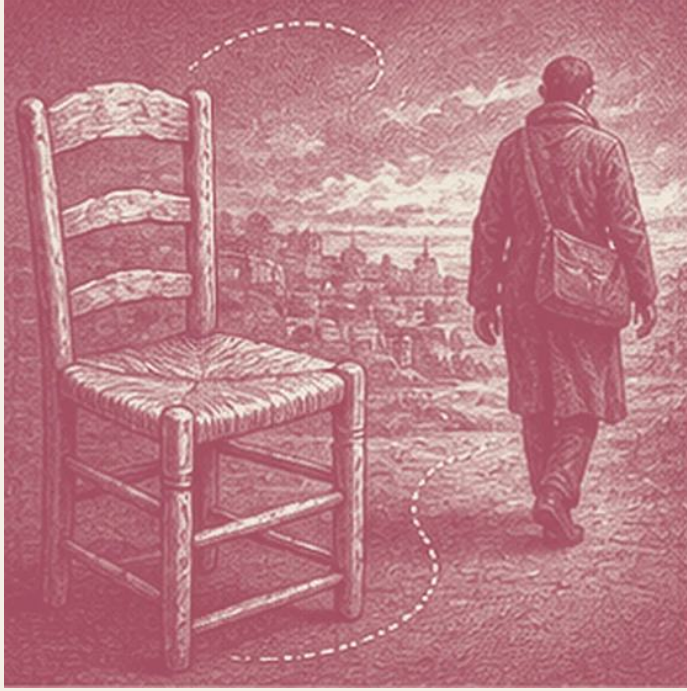
Yorumu görüntüye geri döndüren açık kanıtlar ve alternatif okumalar sunmak gerekir. Bu fikir hazır reçete sunmaz; fakat kararın gizli varsayımını görünür kılarak seçenekleri dürüstçe tartmayı sağlar.

Büyük resmi yeniden kurduğumuzda, “Eleştiri ne yapar?” ile Sıradan Nesnelerin Dönüşümü kitabının ana sorusu arasındaki bağ belirginleşir. İlk paragraftaki iddia ile örnekteki somut sonuç yan yana durduğunda, tek bir kişiyi suçlamanın ya da tek bir kurala sığınmanın neden yetersiz kaldığı görülür. Burada önemli olan ayrıntıları rastgele çoğaltmak değil, hangi ayrıntının sonucu gerçekten değiştirdiğini bulmaktır. Böylece bölüm, ezberlenecek bir cümleden çıkıp yeni bir olay karşısında sınanabilecek düşünme aracına dönüşür.

ALTINCI KISIM · SONUÇ

17. DURAK

Sıradanın dönüşümü

Sanat fiziksel şeyi yok etmeden ona hakkında olma, tarih ve yorum katmanı ekleyerek sıradanın nasıl görülebileceğini değiştirir. Burada amaç tek bir neden ilan etmek değil, olayın hangi bağlantı üzerinden biçimlendiğini göstermektir.

Eski sandalye hâlâ oturulabilir ama göç hikâyesinin taşıyıcısı olarak artık yalnız mobilya değildir. Aynı sahneye başka bir kişinin gözünden bakmak, açıklamanın sakladığı güç ve maliyet farkını ortaya çıkarabilir.

Anlam katmanı maddi bakım, emek ve mülkiyet sorununu silmemelidir. Kavram bazı olaylarda merkezde, bazılarında yalnız küçük bir etkindir; ölçüyü bağlam belirler.

Bir eseri anlarken fikir kadar nesnenin kimce üretildiği ve nasıl korunduğuna bakmak gerekir. Karar vermeden önce kısa vadeli kazanç ile uzun vadeli maliyeti ayırmak, bölümün merceğini hayata geçirir.

SON DURAKLAR · SINIR

18. DURAK

Kitabın kolay yanlış anlaşılacağı yer

Danto 'müzeye konan her şey sanattır' veya 'sanatta gözün hiçbir önemi yoktur' demez. Görünüş eserin anlamı taşıdığı bedendir; fakat görünüş tek başına sanat ile sıradan şeyi ayırmaya her zaman yetmez.

Çocuğun yaptığı kutu ile Warhol'un kutusu benzer görünebilir. Birini değersiz ilan eden yalnız görüntü değildir; amaç, tarih, yorum ve kurum devrededir. Bu ölçüler iyi sanat konusunda yine tartışmayı açık bırakır.

Sıradan Nesnelerin Dönüşümü için doğru okuma, güçlü cümleyi tek başına taşımak yerine onu destekleyen örneği ve sınırını da birlikte hatırlamaktır.

SON DURAKLAR · TARTIŞMA**19. DURAK****Kitap hakkında süren tartışma**

Eser analitik sanat felsefesinin merkez kitaplarından oldu; hazır nesne, Pop Art, yorum ve sanatın tanımı tartışmalarını kalıcı biçimde değiştirdi.

'Hakkında olma' ve bedenlenmiş anlamın bütün sanatları kapsayıp kapsamadığı, sanat dünyası bilgisinin elitizm ürettiği, yorumun maddi ve duyusal hazdan fazla önem aldığı ve kurum sorununu tam çözemediği eleştirildi.

Bir esere yöneltilen ciddi itiraz, onu otomatik olarak değersizleştirmez. Sıradan Nesnelerin Dönüşümü bugün hâlâ okunuyorsa bunun nedeni yalnız verdiği cevaplar değil, itirazların bile çevresinde dönmeye devam ettiği güçlü sorulardır.

SON DURAKLAR · BUGÜN**20. DURAK****Bugüne taşınan üç soru**

Bu nesne ne hakkında? Fiziksel ikizinden farkını hangi tarih ve yorum kuruyor? Anlam gerçekten biçimde bedenlenmiş mi?

Evinizde sıradan bir nesne seçin. Ona bir başlık ve farklı bir yerleşim vererek hangi anlamı taşıyabileceğini yazın; sonra bu yorumun nesnedeki somut dayanaklarını bulun.

Sıradan Nesnelerin Dönüşümü bu soruların hemen cevaplanmasını beklemez. İyi kitap bazen yeni bir bilgi vermekten önce, doğal sandığımız bir duruma başka gözle bakmayı öğretir.

SON DURAKLAR · ÖZ**21. DURAK****Bir cümlede kitabın özü**

Sanat eserini sıradan ikizinden ayıran görünür güzellik değil, bir şey hakkında olması ve bu anlamın tarihsel bir yorum içinde maddi biçimde bedenlenmesidir.

Akılda tutulacak son görüntü, fuşya, koyu kırmızı ve gece mavisi tonlarında iki özdeş kutudan birinin market rafında, diğerinin ışıklı galeri eşiğinde durduğu; aralarında görünmez anlam çizgilerinin metafor ve tarih halkalarına dönüştüğü sahnedir. Bu görüntü ayrıntıların yerini tutmaz; ana soruya geri dönmek için bir işaret levhasıdır.

Sıradan Nesnelerin Dönüşümü adlı özgün eseri okumak, burada sadeleştirilen yolun ritmini, kanıtlarını ve yazarın kendi sesini görmenin tek yoludur. Bu rehber kapıyı kapatmak için değil, ardındaki odanın neden ilginç olduğunu göstermek için hazırlandı.

KAYNAKLAR VE KAPSAM

Neye dayandık, nerede durduk?

[1] Suhrkamp - Die Verklärung des Gewöhnlichen

[2] Google Books - The Transfiguration of the Commonplace

TELİF VE SORUMLULUK NOTU

Bu çalışma eğitim ve araştırma amacıyla hazırlanmış özgün bir özet ve yorum rehberidir. Kitabın cümlelerini yeniden üretmez ve özgün eserin yerini tutmaz. Sağlık ve psikoloji başlıkları genel bilgi verir; tanı, tedavi veya kişiye özel profesyonel öneri değildir.

SON CÜMLE

Sıradan Nesnelerin Dönüşümü adlı özgün eseri okumak, burada sadeleştirilen yolun ritmini, kanıtlarını ve yazarın kendi sesini görmenin tek yoludur. Bu rehber kapıyı kapatmak için değil, ardındaki odanın neden ilginç olduğunu göstermek için hazırlandı.